

Kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipyminen

KANTELU

Kantelija on 21.5.2025 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelussa arvostellut Maahanmuuttoviraston menettelyä kansalaisuushakemuksensa käsittelyssä. Kantelija oli kertomansa mukaan hakenut kansalaisuutta vuonna 2022 ja saanut marraskuussa 2024 sähköpostiviestin, jonka mukaan hänen hakemuksensa käsittely oli alkanut.

Kantelija on lisäksi kertonut soittaneensa Maahanmuuttovirastoon kahdesti, mutta hän ei ole saanut muuta vastausta kuin kehotuksen odottaa.

Apulaisoikeusasiamies on 21.8.2025 siirtänyt kantelun oikeuskanslerinvirastoon käsiteltäväksi.

SELVITYS

Maahanmuuttovirasto on 7.10.2025 antanut siltä pyytämäni selvityksen, joka lähetetään kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Sovellettavat oikeusohjeet

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai

muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Hallintolain (434/2003) 23 §:n mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin.

Kansalaisuuslain (359/2003) 13 §:ssä on säädetty kansalaistamisen yleiset edellytykset. Niihin kuuluvat 1 momentin 3 kohdan mukaan muun ohella, että ulkomaalainen hakemusta ratkaistessa ei ole syylistynyt muulla kuin rikesakolla rangaistuun tekoon eikä häntä ole määrätty lähestymiskieltoon (nuhteettomuusedellytys).

Kansalaisuushakemukselle ei ole kansalaisuuslaissa (359/2003) määritelty enimmäiskäsittelyaikaa lukuun ottamatta lain kiireellistä käsittelyä koskevaa 20 a §:ää (474/2024, voimaan 1.10.2024), jonka mukaan kansalaisuushakemus käsitellään kiireellisenä, jos hakija on kansainvälistä suojelua saava tai kansalaisuudeton.

Asiassa saatu selvitys

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelija haki kansalaisuutta sähköisesti 1.9.2022 ja kävi 10.10.2022 tunnistautumassa. Kantelijan kansalaisuushakemus ohjautui tarkempaa selvitystä vaativien hakemusten koriin. Kantelija täydensi hakemustaan työhönsä liittyvällä selvityksellä 16.7.2023 ja ilmoittamalla uuden osoitteensa 27.2.2025.

Kantelijan hakemus otettiin käsittelyyn 7.11.2024. Kantelijalla oli rekisteritarkastusten perusteella avoinna tammikuun 2024 lopulla vireille tullut rikostutkinta, jossa kantelija oli rikoksesta epäillyn asemassa. Kantelijan hakemukseen lisättiin kommentti, että asia odottaa selvitystä toiselta viranomaiselta. Hakemuksen käsittelijä tiedusteli rikosasian tutkijalta 13.11.2024 avoinna olevan tutkinnan tilannetta. Käsittelijä sai 18.11.2024 arvion tutkinnan valmistumisen ajankohdasta. Kantelijan hakemus jäi odottamaan poliisin keskeneräisen rikostutkinnan valmistumista.

Hakemuksen käsittelijä seurasi tutkinnan etenemistä rekisteritarkastuksin (3.3.2025, 10.4.2025, 10.6.2025, 21.8.2025 ja 15.9.2025). Rikosasian tutkinnan tila oli rekisteritarkastusten aikaan edelleen avoinna.

Kantelija soitti Maahanmuuttovirastoon 27.2.2025 ja 21.5.2025 ja tiedusteli hakemuksensa käsittelytilannetta. Kantelijalle ei kerrottu asiaan liittyvistä keskeneräisistä rikostutkinnoista. Näistä ei yleensä kerrota hakijoille, ellei kertomiseen ole saatu tutkinnanjohtajalta tai tutkijalta lupaa. Kantelijalle olisi kuitenkin voitu kertoa, että hakemus odottaa toisen viranomaisen selvitystä.

Hakemuksen käsittelijä tiedusteli rikosasian tutkijalta käsittelyn tilannetta 15.9.2025. Vastauksen mukaan kantelija oli edelleen epäiltynä rikoksesta, kantelija oli tietoinen tilanteesta ja hänelle voitiin kertoa tutkinnasta. Hakemuksen käsittelijä lähetti kantelijalle 17.9.2025 viestin, jossa hän kertoi hakemuksen odottavan toisen viranomaisen selvitystä ja tiedon siitä, mitä toisen viranomaisen selvitystä asiassa odotettiin. Viestissä kerrottiin myös, että kansalaisuushakemuksen käsittely ei voi edetä keskeneräisen rikostutkinnan aikana, ja että tämän vuoksi kantelijalle ei voida antaa tarkempaa arviota siitä, milloin hakemuksen käsittelyä jatketaan ja milloin asiassa tehdään päätös. Kantelijalle kerrottiin, että tilannetta seurataan säännöllisesti, sekä paikoitettiin pitkää käsittelyaikaa ja sitä, ettei kantelija ollut aiemmin saanut tietoa käsittelyn viivästymisen syystä.

Maahanmuuttoviraston selvityksen mukaan kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittely oli syyskuun 2025 loppuun mennessä kestänyt yli 35 kuukautta. Hakemus oli odottanut käsittelyvuoroaan jonossa noin 25 kuukautta ilman aktiivisia käsittelytoimenpiteitä. Sen jälkeen, kun kantelijan hakemus on otettu käsiteltäväksi, hakemuksen käsittelyssä jäätiin odottamaan tammikuun 2024 lopussa vireille tulleen keskeneräisen poliisin rikostutkinnan valmistumista.

Maahanmuuttovirasto on todennut, että kantelijan hakemuksen käsittelyn viivästyminen ennen käsiteltäväksi ottamista on johtunut kansalaisuushakemusten käsittelyn ruuhkasta, eikä hakemuksen käsittelyn viivästymiselle ole havaittavissa muita syitä. Toisaalta tammikuun 2024 lopulta eteenpäin asian ratkaiseminen ei olisi ollut keskeneräisen tutkinnan vuoksi mahdollista.

Maahanmuuttovirasto on organisoitunut vuonna 2024 prosessiohjausmallin mukaisesti. Prosessiohjausmallilla pyritään tehostamaan ja sujuvoittamaan lupakäsittelyä ja varmistamaan riittävät resurssit hakemuskäsittelyn kehittämiseen. Uudistuksen tavoitteena on myös käsittelyaikojen lyhentäminen. Kansalaisuushakemusten ruuhkan purkaminen on nimetty yhdeksi painopisteeksi Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa ja strategiassa vuosille 2024–2025. Maahanmuuttoviraston lupa- ja kansalaisuusosaston kansalaisuusprosessissa on käynnistetty 1.4.2025 ruuhkanpurkuprojekti, jonka toteuttamiseksi kansalaisuusprosessiin on lisäresursoitu määräaikaisia käsittelijöitä. Kansalaisuusprosessissa on myös toteutettu kevään 2025 aikana koriuudistus, jonka tarkoituksena on tasoittaa hakemusten ohjautumista eri koreihin, mikä lyhentäisi kaikista pisimpään käsittelyä odottavien hakemusten käsittelyä.

Maahanmuuttovirasto on vielä todennut, että käsittelijät ottavat käsittelyvuoroa odottavia hakemuksia käsittelyyn järjestyksessä, eikä asiassa ole tullut ilmi, että kantelijan hakemus olisi odottanut käsittelyvuoroaan kohtuuttomasti verrattuna muihin vastaaviin hakemuksiin.

Arviointi

Laillisuusvalvonnassa käsittelyaikojen asianmukaisuutta arvioidaan tapauskohtaisesti asian laadun ja siihen liittyvien yksilöllisten olosuhteiden perusteella. Huomiota kiinnitetään muun muassa asian laajuuteen, vaikeuteen ja käsittelyn edellyttämien toimenpiteiden määrään sekä siihen, onko asian käsittelyssä sellaisia vaiheita, joiden aikana se ei ole edennyt.

Kantelijan kansalaisuushakemuksen Maahanmuuttoviraston selvityksen antamishetkeen mennessä noin kolmen vuoden käsittelyaika on lähtökohtaisesti pitkä. Maahanmuuttoviraston niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyaikaa koskeneessa toisessa kanteluasiassa ([OKV/2474/10/2023](#)) antaman selvityksen mukaan sisäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa vuosille 2023–2027 (VN/5122/2022) kansalaisuushakemuksen käsittelyaikatavoitteeksi on sovittu 365 päivää.

Laillisuusvalvonnallinen arviointini Maahanmuuttoviraston menettelystä perustuu kanteluun ja virastolta saatuun selvitykseen. Viimeksi mainitun mukaan asian käsittelyaikaan ovat vaikuttaneet yleisesti ruuhkautuneen työtilanteen lisäksi kansalaisuushakemuksen ohjautuminen selvitystä vaativaan koriin siksi, että kantelija on ollut epäiltyinä rikoksesta.

Kantelusta tai Maahanmuuttoviraston asiasta antamasta selvityksestä ei ilmene mitään yksilöityjä asiassa tehtyjä selvittämistoimia tai muita toimenpiteitä ennen loppuvuotta 2024 eli kahden ensimmäisen vuoden aikana. Arvioni mukaan hakemuksen käsittely on tältä osin viivästynyt aiheettomasti.

Viranomaisen on vastattava asiaa koskeviin tiedusteluihin. Maahanmuuttovirasto ei ole pystynyt antamaan käsittelyaika-arviota sen jälkeen, kun hakemus on siirtynyt odottamaan toisen viranomaisen selvitystä, eikä Maahanmuuttovirastolla ole ollut tietoa siitä, milloin toisen viranomaisen selvitys saapuu. Maahanmuuttoviraston selvityksessään kertoman perusteella minulla ei ole huomauttamista sen osalta, ettei Maahanmuuttovirasto ole edellä kuvatussa tilanteessa antanut kantelijalle tarkempaa tietoa hakemuksen käsittelyvaiheesta kuin että asia on vielä kesken ja sen käsittely saattaa kestää pitkään.

Toimenpiteet

Olen jo päätöksissäni 28.5.2024 [OKV/945/10/2023](#) ja 3.6.2024 [OKV/1399/10/2023](#) antanut Maahanmuuttovirastolle huomautukset kansalaisuushakemusten käsittelyn aiheettomasta viivästyksestä ja sen jälkeen useissa päätöksissäni arvioinut kansalaisuushakemusten käsittelyn viivästyneen Maahanmuuttovirastossa aiheettomasti.

Apulaisoikeuskansleri on jo kerrottua ennen 2.4.2024 niin ikään kansalaisuushakemuksen käsittelyn viipymistä koskeneessa päätöksessään OKV/2474/10/2023 kiinnittänyt Maahanmuuttoviraston huomiota asioiden viivytyksetöntä käsittelyä koskevan säännöksen noudattamiseen. Hän pyysi tuolloin virastoa ilmoittamaan, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet viime vuosina, onko käsittelyaikoja saatu lyhennettyä Maahanmuuttoviraston asiassa antamassa selvityksessä mainitsemilla toimilla, ja mitä lisätoimenpiteitä käsittelyaikojen lyhentämiseksi on mahdollisesti suunniteltu.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella 14.11.2024 antamassaan päätöksessä [OKV/1941/80/2024](#) todennut johtopäätöksensä, etteivät kansalaisuushakemusten käsittelyajat kokonaisuudessaan täyttäneet perustuslaissa ja hallintolaissa edellytettyä asian käsittelyä ilman aiheettonta viivytystä. Hänen mukaansa kansalaisuushakemusten käsittelyaikoja ei vielä Maahanmuuttoviraston toimenpiteistä huolimatta voinut pitää hyväksyttävänä ottaen huomioon kansalaisuuteen liittyvät oikeusvaikutukset ja asian merkitys kansalaisuutta hakevan kannalta. Apulaisoikeuskansleri jatkoi asian seurantaan ja pyysi Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2025, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet, sekä mahdollisista lisätoimenpiteistä niiden lyhentämiseksi.

Apulaisoikeuskansleri on Maahanmuuttoviraston toimittaman selvityksen perusteella todennut 23.7.2025 antamassaan päätöksessä [OKV/1500/80/2025](#), että kansalaisuushakemusten käsittelyn tilanne Maahanmuuttovirastossa on kohentunut. Käsittelyssä on kuitenkin edelleen merkittäviä viiveitä sekä laajemmin viranomaistoimintaa koskevia kehittämistarpeita. Apulaisoikeuskansleri on vielä pyytänyt Maahanmuuttovirastoa ilmoittamaan viimeistään 30.6.2026, miten kansalaisuushakemusten käsittelyajat ovat kehittyneet sekä mahdollisista uusista lisätoimenpiteistään kansalaisuushakemusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Nyt arvioitavana oleva Maahanmuuttoviraston menettely kantelijan asiassa ei Maahanmuuttovirastolle kerrotuin tavoin kansalaisuushakemusten käsittelyjen aiheettomasta viipymisestä viime aikoina jo annetut useat laillisuusvalvonnalliset seuraamukset ja apulaisoikeuskanslerin asiaa koskeva seuranta huomioon ottaen anna aiheita muihin toimenpiteisiini kuin että saatan Maahanmuuttoviraston tietoon edellä kantelijan kansalaisuushakemuksen käsittelyn osin aiheettomasta viipymisestä esittämäni käsityksen.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Esittelijäneuvos

Elina Nyholm